

Men nu hvad det andet Punkt angaaer, fuldstændig Erstatning hvad er det da, at Udvalgets Fleertal vil? Den nuværende rettlige Tilstand er den, at Godseieren har fuldstændig Berettigelse til ved Fæstledighed at stille sin Fæstegaard til offentlig Auction og at putte hele Kjøbesummen i Lommen. Det er den rettlige Tilstand for Diebliffer. Derom kan der ikke være Tvivl. At nu Godseierne almindeligvis ikke bruge denne Methode til Afhændelse af deres Fæstegods, er ganske sandt, men at de have Ret dertil, er utvivlsomt. Nu foreslaaes der her, at Godseierne skulle stille deres Gaarde til offentlig Auction, og at de da skulle afgive en vis Dvotadeel af Kjøbesummen til Staten, der da skal overgive den til Trediemand, til Fæsterens Offerladte. Jeg seer ikke, hvorledes dette skal forvares, naar der ikke gjennem den tvungne Auction kan antages at komme en større Værdi tilstede, end man under den nuværende Tilstand kan faae. Dette have flere Medlemmer, hvoriblandt jeg, søgt at opnaae, ved at stille Forslaget under Nr. 6, et Forslag, der gaaer ud paa, at naar en Gaard paa denne Maade skal afhændes ved en tvungen Auction, skal den afhændes fri for Fæstevang strax og ikke, som der er foreslaaet, saaledes, at Fæstevangen først skal ophøre om 20 Aar. Kun derigjennem vil der — idetmindste forstaer jeg ikke Andet — kunne opstilles nogen Begrundelse af, at Godseieren skal afgive nogen som helst Dvotapart til anden Mand, om det nu bliver Staten eller Fæsterens Offerladte. Jeg troer, at det vil være hensigtsmæssigt, at jeg saa bestemt, som jeg formaar, hævder denne Stilling; thi saaledes som Regjeringens Stilling er til denne Sag, og saaledes som denne Sag har Udseende til at stille sig paa et andet Sted, turde det være en afgjort Sag, at, uden at den Bestemmelse, som vi have foreslaaet under Nr. 6, bliver vedtagen, vil man ikke kunne gennemføre denne Lov. For det Andet udtalte jeg ved første Behandling, at man maatte fordrø, at de bestaaende Contracter ikke omstødtes. Denne Fordring var anerkjendt i det oprindelige Lovudkast. Nu har imidlertid et Fleertal af Udvalget foreslaaet en Forandring deri ved Endringsforslaget under Nr. 2, der af Fleertallets Didsfører er blevet motiveret

som et mindre indgribende og mindre betydende Forslag. Jeg kan ikke være enig deri, det er et meget indgribende og meget betydende Forslag, thi ikke alene, at det, som sagt, ester min Formening angriber det Grundprincip, hvorpaa Loven hviler, nemlig Retelse for de bestaaende Contracter, Erkjendelsen af, at en Mand, der frivillig er gaaet ind paa en Contract, ikke skal have nogen Ret til, til sin særlige Fordeel, at faae den hævet, har det tillige en i høi Grad stor praktisk Betydning. Saaledes som Lovforslaget fra Først af har ligget for, var der al mulig Opfordring for begge Parter, saavel for Godseieren som for Bonden, til at komme overeens om frivilligt Salg; thi Ingen kunde vide, hvorledes Auctionen vilde stille sig, og specielt kunde Fæsteren ikke ret vel vide, hvorledes Alting vilde stille sig, naar han var død og borte. Nu tager man, om jeg saa maa sige, den Klemme bort; nu vil en Fæster, der nærmer sig 60 Aars Alderen, ikke søge at komme til en frivillig Overenskomst med Godseieren om, at Gaarden sælges uden Auction, thi han behøver kun at vente, indtil han bliver 60 Aar, da han saa har Ret til at fordrø den stillet til Auction. Derimod, hvis dette Forslag bliver forkastet, saa har han al mulig Opfordring til at søge frivillig Overenskomst, da han kun derigjennem kan see sin Families Stilling afgjort, medens han lever, og det har for enhver Mand stor Betydning; for at kunne opnaae det, vil han gaae ind paa en frivillig Overenskomst. Disse to Forslag ere for mig de vigtigste, der ligge for ved de Afstemninger, vi nu snart skulle foretage. — Jeg har været med at stille Forslaget under Nr. 13 om, at $\frac{1}{3}$ forandres til $\frac{1}{4}$. Jeg troer, at $\frac{1}{4}$ er tilstrækkelig, saa jeg har da Forslaget er blevet stillet, ikke kunnet Andet end deeltage deri. Det har imidlertid i og for sig for mig mindre Betydning end de to andre Forslag; men jeg skal dog gjøre en Betragtning gjældende, som først og fremmest har bevirket at jeg har tiltraadt dette Forslag. Det er den, at Godseier og Godseier er to Ting, om jeg saa maa sige. For Lehn- og Stamhuusbesiddere og de større frie Godseiere, som have arvet deres Besiddelser, vil det uden Tvivl have mindre Betydning, om der bliver sat $\frac{1}{3}$ eller